

Krsek, Ivo

Zur Datierung der Maulbertschen "Susanna" in der Olmützer Galerie

Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. F, Řada uměnovědná. 1972, vol. 21, iss. F16, pp. 205-

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/110481>

Access Date: 26. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

K MAULBERTSCHOVÝM OBRAZŮM V ŽELIVI

Autor publikuje obrazy významného vídeňského malíře F. A. Maulbertsche (1724–1796) v býv. premonstrátském kostele v Želivi, jimž odborná literatura věnovala dosud jen drobné pfležitostné zmínky. Analyzuje především oba velké oltářní obrazy (Zasnoubení bl. Heřmana Josefa, Sv. Norbert), které jsou podle jeho mínění autentickými díly mistrovými, zatímco další 4 drobná plátna považuje za práce mistrovny dílny, příp. jeho okruhu. Upozorňuje, že obraz sv. Norberta zaujímá mezi malířovými závěsnými obrazy mimořádné postavení svým nápadně světlým koloritem; vedle ohlasů Maulbertschových fresek šedesátých let se v tomto díle patrně projevuje vliv benátského luminismu 18. stol. (S. Ricci). Obraz Zasnoubení bl. Heřm. Josefa má odlišný charakter; využívá plně specifických hodnot olejové techniky, zejména šerosvitu. Je daleko křehčí a intimnější, patří k oné vývojově významné vrstvě Maulbertschových děl s náboženskou tematikou, která svým pronikavým koloristickým lyrismem již připravuje čistě světské malířství 19. století. Autor dále upozorňuje (shodně s Kl. Garasovou, viz pozn. 6, 11) na skicu varšavského Národního muzea (čís. 131345), která je zřejmě návrhem k obrazu Heřm. Josefa. Svou zprávu pak uzavírá (na základě slohové kritiky a archivních pramenů) datováním obou želivských obrazů do let 1767–1770, tj. o něco časněji než dosavadní odborná literatura.

ZUR DATIERUNG DER MAULBERTSCHEN „SUSANNA“ IN DER OLMÜTZER GALERIE

Im „Sborník“ 1967, F 11, S. 84 habe ich das Bild „Susanna im Bade“ aus der Galerie in Olomouc (Olmütz) publiziert (72 × 86 cm, Inv. Nr. 0 261; die betreffende Reproduktion wurde im nächsten Jahrgang des „Sborník“ 1968, F 12, Abb. 40 veröffentlicht), habe es Maulbertsch zugeschrieben und die Vermutung ausgesprochen, daß das Bild um das Ende der fünfziger Jahre des 18. Jahrhunderts entstanden sein dürfte (S. 86). Weiteres Studium hat mich jedoch zu der Überzeugung geführt, daß ich das Bild zu früh datiert hatte. Die verhältnismäßig geschlossene Form und insbesondere die Neigung zur kompakten malerischen Handschrift weist darauf hin, daß das Olmützer Bild (ebenso wie dessen Variante in der Sammlung des Niederösterreichischen Landesmuseums in Wien, 76 × 93 cm, Inv. Nr. 6590; reproduziert bei Klara Garas, F. A. Maulbertsch, Neue Funde. In: Mitteil. der Österreichischen Galerie 1971, S. 19, Abb. 16) wohl erst dann entstanden ist, als im Maulbertschs Werk eine Wendung zum Klassizismus langsam vorbereitet wurde, d. h. in der zweiten Hälfte der sechziger Jahre. Das Olmützer Bild und dessen Wiener Variante steht stilistisch – ungefähr – der Verkündigung Mariä (Wien, Österreichische Galerie, Abb. 172 bei Klara Garas, Franz Anton Maulbertsch. 1724–1796. Budapest 1960) nahe (um 1767).

Ivo Krsek

K DATOVÁNÍ MAULBERTSCHOVY „ZUZANY“ V OLOMOUCKÉ OBRAZÁRNĚ

Autor navazuje na svou stať ve SPFFBU 1967, F 11 o obraze „Zuzany v lázni“ v Oblastní galerii v Olomouci. Obraz tehdy datoval do konce padesátých let 18. století. Dalším studiem dospěl však k přesvědčení – vzhledem k slohovému charakteru – že obraz vznikl až ve druhé polovině šedesátých let, kdy se v Maulbertschově tvorbě již připravoval příklon ke klasicismu.

schluß 1. November 1971) habe ich Anfang 1972 den Aufsatz von Klara Garas, Franz Anton Maulbertsch. Neue Funde (Mitteilungen der Österreichischen Galerie, Jg. 15, Nr. 59, 1971) gelesen, in dem die Autorin die Bilder anführt, die zur Zeit der Publizierung ihrer Maulbertschmonographie noch nicht bekannt waren. In „Ergänzungen zu Werkkatalog“ ist daselbst S. 20 die von mir oben erwähnte Skizze in Muzeum narodowe in Warschau („Mystische Verlobung des sel. Herrmann Josef mit Maria“) angeführt mit der Anmerkung, es handle sich um einen „Entwurf zu dem Alterbild in der Prämonstratenserkirche in Seelau“. Die Autorin gelangte also – etwas früher – zu demselben Schluß über das Verhältnis der Warschauer Skizze zum Seelauer Bild als ich.